

Ekologija i etologija medojednog jazavca (*Mellivora capensis*)

Jambrek, Magdalena

Undergraduate thesis / Završni rad

2010

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:537772>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

SVEU ILIŠTE U ZAGREBU
PRIRODOSLOVNO-MATEMATI KI FAKULTET
BIOLOŠKI ODSJEK

Ekologija i etologija medojednog jazavca (*Mellivora capensis*)

Ecology and etology of the honey badger (*Mellivora capensis*)

Magdalena Jambrek
Preddiplomski studij biologije
Mentor: Prof dr. sc. Milorad Mrakov i

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. KLASIFIKACIJA.....	2
3 .SOCIJALNO PONAŠANJE I PARENJE	2
4. PREHRANA	5
5. ODNOSI S DRUGIM VRSTAMA	8
6. ZAKLJU AK.....	9
7. LITERATURA	10
8. SAŽETAK	11
9. SUMMARY.....	11
10. ZAHVALA.....	12

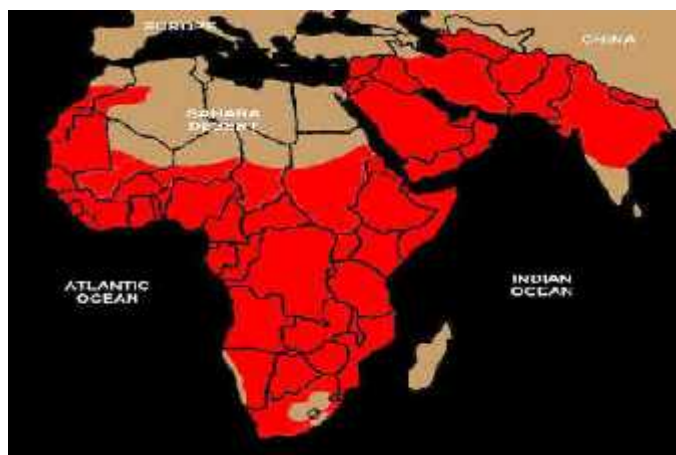
1. UVOD

Medojedni jazavac (*Mellivora capensis*) srednje je velik mesožder iz porodice kuna (*Mustelidae*). Vrsta je poprilično široko rasprostranjena, od Rta Dobre Nade, južne Afrike do južnog Maroka i jugozapadnog Alžira, kroz Arapski poluotok, Iran i zapadnu Aziju sve do Turkmenistana i Indijskog poluotoka. (slika 1).

Način života je solitaran, a izražen je spolni dimorfizam. Životna staništa medojednog jazavca variraju. Može ga se naći i u kišnim prašumama, pustinjama, stepama, kao i visokim planinama.

To je vrsto građena životinja, blijedo sivog krzna na stražnjem dijelu glave, leđima i gornjem dijelu repa, dok je na ostatku tijela krzno crno. Bijela pruga razgraničuje ove dvije boje. Prednje noge su jake i mišićave te imaju veoma duge i snažne pandže, dok su stražnje noge slabije građene te njihove pandže nisu toliko izražene. Koža medojednog jazavca je veoma debela i mlohava. Posjeduje jedan od najvećih mozгова među mesožderima te je zabilježeno da se može služiti alatima. Smatra se da u divljini ne može doživjeti više od 9 godina, premda su medojedni jazavci u zatočeništvu znali doživjeti i 28 godina (Kingdon, 1997).

Iako predmet mnogih priča i urbanih legenda, poput one o „jazavcu ubojici“, te činjenice da je uvršten u Guinnessovu knjigu rekorda kao „najhrabrija životinja na Zemlji“, ovaj maleni lovac nažalost nije dobro proučen. Prve kompletne studije o njegovoj prehrani i ponašanju napisane su od strane braćunog para Colleen i Keitha Begg, te su po prvi put istraženi interspecijski odnosi kao i oni intraspecijski. U tim studijama razbijeni su mnogi mitovi, ali i otkrivene mnoge fascinantne, do tada nepoznate činjenice o medojednom jazavcu.

Slika 1. Geografsko rasprostranjenje medojednog jazavca

2. KLASIFIKACIJA

Ovaj sisavac pripada redu *Carnivora*, te njegovoj najvećoj porodici *Mustellidae* (kune). Iako je ova porodica veoma raznolika, posjeduje neke opće karakteristike: to su male do srednje velike zvijeri, s izduženim tijelom postavljenim na kratke noge s pandžama koje ne mogu uvlačiti i malim okruglim ušima. U blizini analnog otvora imaju analne žlijezde koje povremeno izlaze u tvari neugodnog mirisa. Primarno su mesojedi iako neki pripadnici ove porodice konzumiraju i tvari biljnog podrijetla (Brehm, 1966).

Medojedni jazavac spada u potporodicu *Mellivorinae*, i rod *Mellivora*, u kojem je jedina vrsta. Prvi ga je imenovao Johann Christian Daniel von Schreber 1776. kao *Viverra capensis*, a ime *Mellivora* skovao je Gottlieb Storr 1780. prema latinskim riječima *mel* (med) i *voro* (proždirati).

Trenutno su genomi medojednog jazavca podvrgnuti genetičkoj analizi kako bi se utvrdio broj njegovih podvrsta. Neki znanstvenici svrstavaju podvrste u afričku, azijsku i indijsku grupu podvrsta. Afrička i indijska grupa se razlikuju po laganoj varijaciji u boji krzna i kranijalnoj morfometriji. Zasad se predlaže postojanje 10 do 15 podvrsta medojednog jazavca.

3. SOCIJALNO PONAŠANJE I PARENJE

Medojedni jazavci su solitarne životinje i mužjaci i ženke se sastaju samo radi parenja, što traje par dana te nakon toga svaka jedinka odlazi svojim putem. Ne formiraju trajne parove i mužjaci nemaju nikakvu ulogu u odgajanju mladih. Mužjaci znaju poprilično dugo tražiti ženke koje se tjeraju, vjerojatno zato što je period ovisnosti mladunca o majci dug (minimalno 14 mjeseci) pa je teže naći ženku koja se tjera. Ova potraga za ženka može djelomično objasniti veliku teritoriju odraslih mužjaka.

Mušjaci se direktno natječu za ženku, uspostavljaju i hijerarhiju dominacije raznim oblicima glasanja i prijete im stavovima prije nego direktnom fizičkom agresijom, koja kad se dogodi može biti fatalna za njih.

Ženke su poliandrične, što znači da se pare s više mužjaka u periodu tjeranja. Biraju partnere, a nepogodni partneri bivaju fizički otjerani. Kada ženka nađe pogodnog partnera, približava mu se natraške uzdignutog repa. Samo parenje odvija se u jazbini tijekom perioda od dva do četiri dana i za to vrijeme mužjak sprema ženku da izađe van.

Gestacija traje od šest do osam tjedana i pretpostavlja se da vrsta ima odgođenu implantaciju. Pošto kod medojednog jazavca nema određene sezone parenja, mlade se može naći i tokom cijele godine. Ženke rađaju do dva mladunca koji se rađaju slijepi i bez krzna (dobivaju ga tek u dobi od tri do pet tjedana) u jazbini iskopanoj za tu svrhu (Begg i sur. 2005).

Nakon poroda ženka seli mladunca noseći ga u ustima u novu jazbinu svakih nekoliko dana. Dojenje se odvija unutar jazbine i tek je u jednom slučaju primijećeno kako majka doji mladunca izvan jazbine pri prenošenju iz jedne u drugu jazbinu, u neobičnom položaju, ležeći na leđima dok joj je mladunac ležao na truhu. Majka je cijelo to vrijeme imala obavijene prednje noge oko mladunca (Begg i sur., 2005).

Mladunac otvara oči tek nakon dva mjeseca i tada izlazi iz jazbine po priputa, a u dobi od otprilike tri mjeseca sposoban je pratiti majku na kraće izlete koji uključuju traženje hrane.

Proči je najmanje 14 mjeseci prije nego što mladunac postane samostalan. Ovakav dug period ovisnosti o majci tumači se učenjem kompliciranih lovnih tehnika i kopanja jazbina. Okidača stjecanje samostalnosti najvjerojatnije je prisutnosti drugih mužjaka tijekom parenja ili rađanja novog mladunca (Begg i sur. 2005).

Medojedni jazavac je teritorijalna životinja i veličina teritorija se razlikuje ovisno o spolu i dobi. Tako je istraživanje pokazalo da odrasli mužjaci imaju veliki teritorij od otprilike 500 km² koji se znatno preklapa s teritorijem ostalih mužjaka te obuhvaća manje teritorije mladih mužjaka (oko 180 km²) i ženki (oko 140 km²) (Begg 2003.) Postoje neki dokazi o hijerarhiji dominacije među mužjacima te u rijetkim slučajevima grupe od dva do pet mužjaka putuju zajedno.

Za razliku od mužjaka, ženke se gotovo u potpunosti izbjegavaju iako im se teritoriji mogu preklapati do 25%.

Za označavanje teritorija i komunikaciju među pripadnicima svoje vrste, medojedni jazavci koriste obilježavanje mirisom. Ovakva vrsta markiranja omogućuje manje dominantnijim mužjacima da prepoznaju znakove dominantnog mužjaka u blizini. Tako se izbjegava fizički konflikt, objavljuje kvalitetu potencijalnog partnera za parenje, a miris sadrži i informaciju o reproduktivnom statusu ženke te može privući mužjake. Također predstavlja neku vrstu karte kretanja jedinke (Begg i sur. 2003).

Tipovi obilježavanja mirisom mogu biti primarni i sekundarni. Primarni tip uključuje pet vrsta ponašanja: povlačenje anusa po tlu (jedinka zauzima ulogu i položaj

pritiš u i zdjelicu na tlo tako da anus dotiče tlo, rep je podignut u luku iznad tijela te se anus vuče po tlu u ravnoj crti.

Ovaj se tip označavanja redovito odvija iznad tla, obično u latrinama, koje su zapravo vrsta olfaktorne „oglasne ploče“, označavanje uriniranjem (male količine od nekoliko kapi urina istisnute iz uleglo položaja, najčešće u jazbinama duž puta za pronalaženje hrane), označavanje povlačenjem (slično kao povlačenje anusa po tlu, jedinka u nekim pritisne anus uz tlo nekoliko puta za redom, najčešće nakon što intenzivno njuška to mjesto, iznad tla u latrinama ili povremenim mjestima označavanja), defekacija (također u uleglo položaju u kombinaciji sa ostalim primarnim obilježavanjima mirisom ili samostalno) i uriniranje (velike količine urina ispuštene odjednom) (Begg i sur. 2003).

Sekundarni tipovi obilježavanja mirisom uključuju samo dvije vrste ponašanja: trljanje vrata i tijela, pri čemu se površina trbuha, vrata i brade trljaju na podlogu nakon primarnog obilježavanja, išećkanje i valjanje po tlu na mjestu primarnog obilježavanja.

Također je primijećeno ispuštanje žute tekućine jakog mirisa iz analnih žlijezda u trenucima kada su medojedni jazavci bili ugroženi od strane velikih predatora te u svim slučajevima kada su bili uhvaćeni u svrhu istraživanja. Ispuštanje te tekućine popraćeno je glasanjem, uspravnim stavom repa i ritavog tijela te se smatra da je glavna funkcija ispuštanja tekućine obrana i ne uključuje se u mirisno obilježavanje (Begg i sur. 2003).

Kod oba spola primijećeno je označavanje povlačenjem i uporaba latrina, ali kod odraslih mužjaka nije primijećeno označavanje uriniranjem dok kod odraslih ženki nije primijećeno označavanje povlačenjem anusa ni trljanje tijela i vrata na latrinama.

Mladi mužjaci upotrebljavaju sve tipove obilježavanja mirisom osim trljanja tijela i vrata. Kod mladih mužjaka i odraslih ženki označavanje uriniranjem najčešće je vrsta označavanja mirisom. Latrine i mirisne oznake uriniranjem su nasumično raštrkane po teritoriju jedinke, ali neki mirisni tragovi nađeni su uz rubove teritorija. Pretpostavlja se da medojedni jazavci pažljivo biraju gdje će ostaviti mirisne tragove da ih što više drugih jedinki primijeti (Begg i sur. 2003).

Također, ženke na latrinama najčešće ne ostavljaju svoje mirisne tragove nego su primijećene kako intenzivno njuškaju tu i tamo, što potvrđuje hipotezu da mirisni tragovi mužjaka pomažu ženki da procijeni reproduktivni status svih mužjaka na tom području (Begg i sur. 2003). Ako se ženka tjera, aktivno će slijediti miris odabranog mužjaka od latrine sve do njegove trenutne jazbine ili druge lokacije.

Tijekom socijalnih interakcija uobičajena je uporaba glasanja. Pitomi jazavci pokazuju širok raspon zvukova ovisno o situaciji, a kod slobodno živu ih jedinki

identificirane su četiri glavne vokalizacije: duboko gundanje primijeno kod interakcije odraslih mužjaka sa ženkama i mladim mužjacima, što je popraćeno kostriješenjem dlake, ukočenim stavom i uspravnim repom, visokocičanje popraćeno škrgutanjem zubičami primijeno kod ženki i mladih mužjaka prilikom interakcije s odraslim mužjacima, kratki preduci i zvuk proizveden od strane majke pri komunikaciji s mladuncem te prijetenje i režanje zabilježeno pri susretu s predatorom.

U prosjeku i mužjaci i ženke provode pola dana odmarajući u jazbini ili grmlju, i imaju dva perioda aktivnosti, ujutro i navečer. U vrućoj sezoni aktivnost je pojačano noćna, a u hladnoj sezoni pretežitodiurnalna. Temperatura je odlučujući faktor koji određuje periode aktivnosti, te jazavci na ekstremne temperature reagiraju premještajući se u jazbinu. Pri visokim temperaturama često znaju primjenjivati kupke od pijeska, bacajući hladan pijesak na tijelo kako bi se ohladili (Begg, 2001). Primijeno je da mužjaci koriste rupe koje su prethodno iskopale druge životinje, dok ženke najčešće kopaju svoje vlastite rupe (Begg, 2001).

Slika 2. Majka prenosi mladunca

4. PREHRANA

Medojedni jazavac je oportunist, generalistički nastrojen mesojed koji ima veoma širok raspon prehrane. Lovi isključivo sam i nikad nije primijeno da dvije odrasle jedinke zajedno traže hranu. Najvažnije osjetilo za lov i traženje hrane je njuh. Idu u potragu za hranom svaki dan, čak i u slučajevima kad je prethodni dan potraga bila vrlo uspješna.

Iako je medojedni jazavac vrsta s izraženim spolnim dimorfizmom gdje su mužjaci za otprilike jednu trećinu veći od ženki, imaju veću dužinu tijela, viši su u ramenima i imaju znatno veću masu, nije primijeno velika razlika u vrsti plijena koje hvataju i par razlika koje postoje ne mogu se pripisati spolnom dimorfizmu (Begg i sur. 2003).

Konзумacija hrane značajno je veća u mužjaka nego u ženki. Također je uočeno da mužjaci i ženke rabe različite lovne tehnike, te da ženke traže hranu na manjim područjima od 5 km na dan te u prosjeku hvataju manji plijen dok mužjaci u potrazi za hranom prelaze veću udaljenost od 27 km po danu i hvataju veći plijen.

U istraživanju prehrane medojednih jazavaca u Kalahariju zabilježeno je preko 60 vrsta plijena. Od beskralježnjaka najčešći plijen su ličinke pčele *Parafidelia friesei*, ostali kukci i škorpioni. Najčešće vrste kralježnjaka u prehrani medojednog jazavca su macaklin *Ptenopus garrulus* i skočimiš *Gerbillurus paeba*. Važan dio prehrane medojednog jazavca su i zmiје (najčešće *Pseudaspis cana*, *Bitis arietans* i *Naja nivea*), koje love slijedeći njihov mirisni trag lako ih iskopavaju i iz tla ako je potrebno (Begg, 2003). Zmiје im ne mogu pobjeći ni uspinjući se na drvo pošto su medojedni jazavci vrlo dobri penjači pa ih slijede bez problema sve do vrha krošnji, a tako mogu opljackati gnijezda ptica grabljivica i košnice pokušavajući ukloniti koru drveta u potrazi za manjim gmazovima.

Izgleda da medojedni jazavci posjeduju određeni stupanj imunosti na zmijski otrov, pa je tako na kamerama National Geographica zabilježen slučaj susreta jazavca sa zmijom *Bitis arietans* koja je upravo ubila glodavca. Jazavac joj je oteo plijen koji je odmah pojeo te zatim pokušao napadati zmiју koju je ubio u kratkom vremenu. Međutim, prije nego što je uspio ubiti zmiју, zadobio je ugriz čije su se posljedice ubrzo počele manifestirati te se ubrzo potpuno umirio i izgledalo je kao da je mrtav. Ali za par sati, mali je borac ustao kao da se ništa nije dogodilo i nastavio sa svojim obrokom od ubijene zmiје.

Većina plijena ulovljena je kopanjem, nakon što ga jazavci nanjuše hodajućim i s njuškom spuštenu prema tlu. Pri tome puno pozornosti posvete područjima oko grmova akacije, koje često sadrži puno malih životinja (Kruuk i sur. 1983).

Plijen koji medojedni jazavci love kopanjem značajan je zbog omjera profitabilnosti plijena i truda koji se ulaže u njegovu iskopavanje. Za to su najznačajnije upravo velike zmiје za koje je uloženo i najviše truda pri iskopavanju, a najmanje truda pri iskopavanju uloženo je pri lovu na macakline.

Specifična tehnika lova zmiје čena je pri iskopavanju skočimiševa koji imaju velike sustave rupa s više izlaza za bijeg. Medojedni jazavac blokira potencijalne izlaze za bijeg prednjim šapama te zatim naizmjenično kopa kod dva ili tri izlaza, te tom aktivnosti tjera skočimiša s jednog kraja tunela na drugi. Pomicanjem repa i pljoštice udaraju i

stražnjim nogama po jednom izlazu, tjera skoči prema drugom izlazu gdje jazavac drži prednje noge, nepomično čekajući plijen (Begg i sur. 2003).

Jazavci u Kalahariju su rijetko zamijećeni kako piju vodu, umjesto toga konzumiraju Tsama dinje (*Citrullus lanatus*). Te dinje imaju nisku kalorijsku vrijednost od 30 kJ na 100 g ali veoma visok udio vlage, preko 90 %. Jazavci ih otvaraju pomoću zubiju i prednjih kandži. Kada ih otvore, grebu unutrašnjost i ližu vlagu, ostavljajući vlakna i meso dinje (Begg i sur. 2003). Ova dinja je ujedno i jedini biljni materijal zabilježen u prehrani kalaharijskih medojednih jazavaca iako su neki izvještaji govorili o jedinkama koje su jele bobice i drugo bilje. U svjetlu novih istraživanja ti izvještaji su odbaceni kao netočni.

Iako se puno govorilo o velikoj ljubavi medojednih jazavaca prema medu te njihovoj neranjivosti na pčelinje ubode, najnovije studije su to djelomično opovrgnule. Medojedni jazavci često provaljuju u pčelinje košnice u porazi za medom, ali to im svakako nije primarni izvor hranjivih sastojaka kao što se prije mislilo i u 60 % slučajeva roj iziritiranih pčela uspije otjerati jazavca od košnice. Također su poznati slučajevi jazavaca izbodenih na smrt od pčela.

Prehrana medojednih jazavaca pokazuje sezonske varijacije što znači da kroz godinu nema iste stope predacije na određeni plijen. Konzumacija malih sisavaca i ptica ne pokazuje sezonske razlike, dok konzumacija škorpiona, gmazova, ličinki pčela pokazuje značajne sezonske razlike, pa je tako vruća i vlažna sezona karakteristična po visokoj stopi konzumacije zmija i malih gmazova dok se ista smanjuje u hladnoj sušnoj sezoni.

Kada su mali sisavci manje brojni medojedni jazavci ih rjeđe jedu i prebacuju se na manje profitabilan plijen poput malih gmazova i škorpiona (Begg i sur. 2003). Medojedni jazavci oduzet će plijen drugom predatoru ako im se pruži prilika, a u razdobljima veće gladi neće prežeti ni od strvina.

Slika 3. Medojedni jazavac jede zmiju

5. ODNOSI S DRUGIM VRSTAMA

Medojedni jazavac koristi nekoliko na ina signalizacije za komunikaciju s drugim vrstama. Smatra se da je uzrok izgleda njegovog krzna aposematično obojenje kojim poručuje ostalim životinjama da je opasan i da ga se ne treba dirati. Tu izjavu naglašava neugodnim mirisom iz analnih žlijezda i prijetećim glasanjem. Također postoji zanimljiva pretpostavka da mladunci geparda svojom bijelom dlakom na leđima oponašaju krzno medojednog jazavca u svrhu obrane od ptica grabljivica, za koje je poznato da ne napadaju jazavce.

Više vrsta ptica primijene u asocijaciji s jazavcima. Najpoznatiji primjer je ptica *Indicator indicator*, i ovaj se odnos uzima kao školski primjer mutualizma: ptica odvede jazavca do košnice, jazavac opljačka košnicu a ptica se gosti na ostacima. Međutim, neki ornitolozi osporavaju ovaj odnos i iako je ova ptica primijena kako slijedi jazavca, nema dovoljno znanstvenih podataka potrebnih za potvrđivanje tog odnosa, pa su potrebna daljnja istraživanja na tu temu (Begg 2001).

Ostale ptice koje su primijene kako slijede medojedne jazavce su *Melierax canorus* i *Bubo africanus*, koje se pokušavaju okoristiti jazavčevim trudom pri kopanju, pa kad mu plijen pobjegne ove ptice ga uhvate i pojedu same. Ista vrsta ponašanja primijena je i kod *Canis mesomelus*, *Felis silvestris* i *Canis simensis*, koji također slijede jazavca i čekaju da mu pobjegne plijen (Begg, 2001).

Kada je ugrožen, medojedni jazavac će neustrašivo braniti sebe, svoj plijen ili svoje mlado. Ipak zna pasti kao žrtva napada lavova ili leoparda. Šakali i ostali veliki mesožderi ubiće mladunca jazavca ako im se pruži prilika za to. Postoje stari podaci koji govore kako su jazavci znali ubijati puno veće životinje od sebe, poput lavova i leoparda, a u jednom izvještaju čak i bivola, ugrizima za genitalije i njihovim odstranjivanjem. Takvo ponašanje nikad nije potvrđeno od strane znanstvenika te je odbaceno kao mit.

6. ZAKLJUČAK

Sve do nedavno, malo je bilo poznato o ovim fascinantnim životinjama. Podaci su bili kontradiktorni a većina podataka kojom je znanost raspolagala bili su netočni. Iako i danas proučena je samo populacija medojednih jazavaca u Kalahariju, dok podataka o drugim populacijama ima malo do nimalo.

Populacija medojednih jazavaca u Kalahariju pokazuje lagan ali konstantan pad. Jedan od razloga tome je njihovo hvatanje u zamke i ubijanje, pri čemu njegova reputacija opakog ubojice samo odmaže jer ih se ljudi boje i smatraju da rade štetu. Pselari ih također hvataju i ubijaju zbog njihovog provaljivanja u komercijalne košnice. Trenutno je pokrenuta inicijativa za osiguravanje košnica od jazavaca koje bi tako bile u potpunosti zaštićene od njihovih provaljivanja te više ne bi postojao razlog za ubijanje jazavaca. Za sad je medojedni jazavac naveden kao ranjiva i skoro ugrožena vrsta u više država kao npr. u Južnoafričkoj Republici gdje je potrebna posebna dozvola za ubijanje ili hvatanje jedinki. U Gani i Botswani medojedni jazavac je naveden u dodatku 3 CITES-a (Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka) a u Izraelu i Maroku je zakonski zaštićen.

Međutim njegov status nije određen u mnogim drugim državama gdje populacije uopće nisu proučene, a ranjivost mladunaca i dug period ovisnosti o majci samo pogoršavaju ugroženost vrste. Ako se želi spriječiti dodatno smanjivanje populacija ove vrste i njihovo eventualno izumiranje u budućnosti, potrebno je dobro proučiti sve populacije i skupiti dodatne znanstvene podatke kako bi se vrsta bolje razumjela.

Također je potrebno educirati ljude da medojedni jazavac nije nikakvo udovište iz urbanih mitova niti krvoločni ubojica, već poput nas, samo stvorenje koje traži svoje mjesto na ovoj planeti. I ima potpuno pravo na to.

7. LITERATURA

- Begg, C.M., Begg, K.S., du Toit, J.T. & Mills, M.G.L. 2005. Spatial organization of the honey badger *Mellivora capensis* in the southern Kalahari: factors affecting home range size and movement patterns. *Journal of Zoology* 265(1):23-35
- Begg, C.M., Begg, K.S., Du Toit, J.T. & Mills, M.G.L. 2005. Life history variables of an atypical mustelid, the honey badger *Mellivora capensis*. *J. Zool (Lond.)*
- Begg, C.M., Begg, K.S., Du Toit, J.T. & Mills, M.G.L. 2003. Sexual and seasonal variation in the diet and foraging behaviour of a sexually dimorphic carnivore, the honey badger (*Mellivora capensis*)
- Begg, C.M., Begg, K.S., Du Toit, J.T. & Mills, M.G.L. 2003. Scent-marking behaviour of the honey badger, *Mellivora capensis* (Mustelidae) in the southern Kalahari. *Animal behaviour* 66:917-929.
- Begg, C.M. 2001. Feeding ecology and social organisation of honey badgers in the southern Kalahari. Ph. D. thesis, University of Pretoria, South Africa
- Kruuk, H & Mills, M.G.L. 1983. Notes on food and foraging of the honey badger
- Kingdon, J. 1997. The Kingdon field guide to African mammals
- Brehm, A.E. 1989. Život životinja, Mladinska knjiga, Ljubljana

8. SAŽETAK

U ovom radu raspravljalo se o karakteristikama, prehrani i ponašanju medojednog jazavca (*Mellivora capensis*), životinje iz porodice kuna. Medojedni jazavac je oportunistički mesojed koji se hrani najviše malim sisavcima, ali jede i beskralježnjake, zmije te manje gmazove. Vodu dobiva iz posebne vrste dinja.

Izražen je spolni dimorfizam gdje su mužjaci za trećinu veći od ženke. Teritorijalan je, nema određene sezone parenja te mužjaci tijekom cijele godine aktivno traže ženku. Medojedni jazavci ne formiraju trajne parove i mužjak nema udjela u brizi za mladunca. Ženke rijetko rađaju više od jednog mladog, koje ima dug period ovisnosti o majci i izuzetno je ranjivo dok se ne osamostali.

Medojedni jazavci međusobno komuniciraju uporabom mirisa i zvukova te obilježavaju svoj teritorij i putove kojima se kreću prilikom traženja hrane. Između mužjaka postoji hijerarhija dominacije ustanovljena putem mirisa koje ostavljaju.

Uz velike mesojede poput lavova i leoparda, najveći prirodni neprijatelj im je čovjek. Da bi se spriječila polagano nestajanje vrste, nužno je pomno proučiti sve populacije i skupiti podatke kako bi se došlo do novih saznanja na tom području.

9. SUMMARY

This paper discusses the characteristics, behaviour and feeding habits of the honey badger (*Mellivora capensis*), an animal from mustelid family. Honey badger is an opportunistic carnivore who preys mostly on small mammals, but it also feeds on invertebrates, snakes and smaller reptiles. It gets moisture from a special kind of mellons.

Honey badger is sexually dimorphic, with males one third larger than females. The creature is territorial and has no mating season so the males spend most of the year actively looking for females. They do not form lasting couples and males take no part in caring for the offspring. Females rarely give birth to more than one cub, which has a very long period of dependency and is extremely vulnerable until it gets independent.

Honey badgers communicate with each other by scent marking and vocalization. They mark their territory, latrines and foraging paths. There is a hierarchy dominance between males established with the help of scents.

Other than big carnivores as lion and leopard, their biggest natural enemy is man. To stop this species from further declining in numbers it is necessary to study all of populations and collect more data to advance our knowledge on honey badger.

10. ZAHVALA

Ovim putem želim zahvaliti Colleen i Keithu Begg iz Sveučilišta u Pretoriji zbog velikodušne pomoći u pribavljanju literature i ostalim podacima o medojednom jazavcu.